

Sand Life (Life 11 NAT/SE/000849): Restaureringsplan för Natura 2000-området Kabusa (SE0430112) i Ystads kommun

Kabusa skjutfält, sydkustens öppna gräsmarker, präglad av äldre tiders utmarksbete och militär verksamhet

Inledning

Restaureringsplanen beskriver vad som ska göras på Natura 2000-området Kabusa för att nå de restaurerings- och skötsel mål som är uppsatta inom Life + projektet Sand Life (Life 11 NAT/SE/000849).

1. SYFTE

Syftet är att restaurera de inom området förekommande naturtyperna som ingår i EU:s art- och habitatsdirektiv, så att de kan uppnå gynnsam bevarandestatus.

Syftet ska nås genom:

- naturvårdsbränning
- störning av markskikt för att skapa ytor av bar sand
- gräva bort vresros
- information om naturvärden på fältet och behovet av att skapa bar sand mm

2. BESKRIVNING AV OMRÅDET

2.1 Uppgifter om området

Natura 2000-område:	SE0430112
Områdesstorlek:	211,1 ha
Benefit area:	115,5 ha
Län:	Skåne
Kommun:	Ystad
Förvaltare:	Fortifikationsverket/Länsstyrelsen Skåne

Tabell 1. Arealer av de sandiga Natura 2000-habitat som förekommer på Kabusa och som kommer att påverkas direkt eller indirekt av restaurerings- och skötselåtgärderna inom Sand Life.

Kod	Natura 2000-habitat	Areal i hela Natura 2000-området (ha)
2110	Embryonala vandrande dyner	7,4
2120	Vandrande sanddyner (vita dyner)	5,2
2130	Permanent sanddyner (grå dyner)	78,8
6210	kalkgräsmarker	10,7
	Areal som inte är naturtypsklassad idag men som kan överföras till naturtyp efter åtgärderna	23,18

2.2 Allmän beskrivning av området

På den skånska sydkusten ligger det militära skjutfältet Kabusa. Området sträcker sig från Nybrostrand i väster till Hammars backar i öster. Den västra delen utgörs av flacka betesmarker med flygsand. I öster övergår de i ett starkt kuperat landskap med isälvsediment. Vid de flacka delarna mynnar Kabusaån. Branten vid Hammars backar stupar ca 30–40 meter ner mot havet.

Området har en lång tradition som betesmark och på äldre kartor beskrivs marken som mager och plågad av sandflykt. Jordbruksmarken bestod då av fem vångar, som troligen hade långa trädesperioder. Detta gav en stor variation av tegar som odlades, betades eller bara låg i vila. De inre delarna av fältet var periodvis uppodlade fram till 1940-talet.

På 1940-talet förvärvades den östra delen av militären och på 1960-talet även Kabusagården i väster. Förutom militära övningar så används Kabusa idag flitigt för rekreation och friluftsliv. Uppvindarna i branterna är utmärkta för hängflygning. Idag betas hela området av nötkreatur.

2.2.1 Biologiska bevarandevärden

De kustnära sanddynerna på Kabusa ingår i ett dynamiskt system med succession från vandrande vita dynen närmast vattnet till vegetationsklädda grå dynen inåt land. Den variation som finns med växtlighet och fläckar med bar sand är utmärkt för den sällsynta fältpiplärkan (*Anthus campestris*). Senast 2008 noterades fältpiplärka häckande vid Kabusaåns mynning. Längs den vita dynen växer även den taggiga, men vackert blålysande martornen (*Eryngium maritimum*). En sällsynt växt längs den svenska kusten från Bohuslän till Gotland. Uppe på strandheden finns kanske områdets mest unika art, den lilla fjärilen silverfläckt kapuschongfly (*Cucullia argentea*) vars larver lever på fältmalörten. De gula hedblomster (*Helichrysum arenarium*) som finns i området har minskat kraftigt i landskapet, vilket inte är så gynnsamt för det hotade mjölflyet (*Eublemma minutata*) som lever på just hedblomster.

Många av de rödlistade arter som finns på Kabusa skjutfält kommer att gynnas av åtgärderna i Sand Life. Fältpiplärkan behöver större sandfläckar och stora arealer med en mosaik av bar sand och växtlighet för att häcka och hitta mat. Martorn finns framförallt i den vita dynen längs stranden och behöver bar sand för att fröna ska kunna gro. Fjärilar och bin är beroende av att det finns blommande växter i området och för de insekter som vill ha en enda värdväxt så måste just den växten ha möjlighet att blomma varje år. Områdets fältmalört och hedblomster får därför möjlighet att blomma genom sent betespåsläpp på vissa ytor och deras frön att gro i den varma sanden.

2.2.2 Kulturhistoriska bevarandevärden

Hela Kabusa skjutfält ingår tillsammans med Kåsebergaåsen i Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (NBO). Inom skjutfältet finns ett mindre antal fornlämningar som är registrerade i fornminnesregistret. De förhistoriska lämningarna förekommer längs kustlinjen i den östra delen av Kabusa och är belägna på mindre höjder i området. Det rör sig till övervägande del om stenåldersfynd, främst i form av lämningar efter ett stort antal boplatser. Fornminnen är skyddade enligt lag och det är förbjudet att gräva, schakta eller på annat sätt skada fornminnen utan tillstånd från Riksantikvarieämbetet.

Området har haft ett trädesjordbruk med längre perioder av vila och används som betesmark. Den bebyggelse som fanns inom området har sedan Försvarsmakten tog över området under 1960-talet succesivt avvecklats till förmån för den militära övningsverksamheten.

3. RESTAURERINGSÅTGÄRDER

3.1 Övergripande beskrivning

Restaureringsåtgärderna kommer främst att genomföras på de öppna markerna närmast kusten i naturtyperna embryonala dyner (2110), vita dyner (2120) och grå dyner (2130). Dessa marker omfattas alla av militär verksamhet och en större del hävdas med bete i form av ranchdrift.

3.2 Restaureringsområden med mål och åtgärder

Delområde	Namn	Hävd	Områdets area (ha)
A	Kabusaåns utlopp	ohävdad	4,4
B	Väster Kabusaån	bete	3,9
C	Söder rälsmålsbanan	ohävdad	3,4
D	Västra Kabusa	bete	28,8
E - F	Östra Kabusa kustnära	bete	34,3
G	Hammar slänten	ohävdad	1
H - I	Östra Kabusa inland	bete	25,9
J	Centrala Kabusa	bete	10,3

Område B, D-J ingår i arealer med miljöersättning på Kabusa.

Delområde A (Kabusaåns utlopp)

Beskrivning:

Området väster om Kabusaåns utlopp bort mot gränsen till Nybrostrand består av sanddyner från de vita (2120) närmast havet till de grå (2130) med mer vegetation. Dyngräs och starr dominerar och det finns mycket lite bar sand. Intill ån är gräsvegetationen tätare och området närmast ån är påverkad av upprepade å rensningar. Här finns även en äldre handgranatbana. Buskage med vresros finns i området. Det finns inga kända fornlämningar i området.

Restaureringsmål:

Dynområdet längs kusten ska återfå en välutvecklad vit dyn (naturtyp 2120) med 50 % bar sand och den innanför liggande grå dynen (naturtyp 2130) ska vara örtrik med upp till 40 % bar sand.

Åtgärder:

Bar och näringsfattig sand ska grävas upp till ytan och förnan ska tillsammans med den näringsrikare/mörkare sanden grävas ner. De grävda ytorna ska variera i storlek mellan cirka 50 m² till cirka 500 m². Både schaktningar och plöjningar görs på lämpliga platser inom området så att dessa inte är hinder för den militära övningsverksamheten.

Eventuella träd och buskar som spridit sig ska avverkas och stubbarna brytas så att bar sand kommer fram. Vresrosen i området ska grävas upp och rotdeklar sällas bort från sanden. Allt material från vresrosgrävningarna ska forslas bort från området.

Hela området bör brännas under en till flera år.

Delområde B (Väster Kabusaån)

Beskrivning:

Längst i väster finns en något näringspåverkad betesmark med trivialare vegetation som i den sydligare delen bedöms som grå dyn (2130). Hela området betas årligen. Det finns inga kända fornlämningar i området.

Restaureringsmål:

Hela området ska få en öppen dyn med gräsvegetation och örter (naturtyp 2130) med 5 - 10 % bar sand.

Åtgärder:

Bar och näringsfattig sand ska grävas upp till ytan och förnan ska tillsammans med den näringsrikare/mörkare sanden grävas ner (enligt gällande regler för miljöersättningarna). Både schaktningar och plöjningar görs på lämpliga platser inom området så att dessa inte är hinder för den militära övningsverksamheten.

Delområde C (Söder rälsmålsbanan)

Beskrivning:

Öster om Kabusaåns utlopp går markvägen upp i den vita dynen mot en rälsmålsbana. Nedan om rälsmålsbanan finns ett småkuperat dynamråde som inte hävdas idag. Hela ytan ligger inom skjutområde och därför kan det finnas exploderad ammunition. Det finns inga kända fornlämningar i området.

Restaureringsmål:

Dynamrådet närmast kusten ska återfå en välutvecklad vit dyn (naturtyp 2120) med 50 % bar sand och den innanför liggande grå dynen (naturtyp 2130) ska vara örtrik med upp till 40 % bar sand.

Åtgärder:

Bar och näringsfattig sand ska grävas upp till ytan och förnan ska tillsammans med den näringsrikare/mörkare sanden grävas ner. De grävda ytorna ska variera i storlek mellan cirka 50 m² till cirka 500 m². Både schaktningar och plöjningar görs på lämpliga platser inom området så att dessa inte är hinder för den militära övningsverksamheten. För grävningens arbeten behövs en splitterskyddad grävmaskin.

Hela området bör brännas vid behov.

Delområde D (Västra Kabusa)

Beskrivning:

Mitt på Kabusa skjutfält ligger ett flackare vidsträckt och öppet sandfält som ingår i ranchdriften på fältet. Närmast havet finns en smal rand med vit dyn (2120) som övergår i grå dyn (2130) inåt land. Fläckvis finns blottad sand, men denna blir sällsyntare ju längre från havet man kommer. Hela ytan ligger

inom skjutområde och därför kan det finnas exploderad ammunition. Det finns inga kända fornlämningar i området.

Restaureringsmål:

Dynområdet närmast kusten ska återfå en välutvecklad vit dyn (naturtyp 2120) upp emot 40 % bar sand och den innanför liggande grå dynen (naturtyp 2130) ska vara örtrik med fläckar av bar sand.

Åtgärder:

Bar och näringsfattig sand ska grävas upp till ytan och förnan ska tillsammans med den näringsrikare/mörkare sanden grävas ner (enligt gällande regler för miljöersättningarna). Både schaktningar och plöjningar görs på lämpliga platser inom området så att dessa inte är hinder för den militära övningsverksamheten. För grävningsarbeten behövs en splitterskyddad grävmaskin.

Delområde E - F (Östra Kabusa kustnära)

Beskrivning:

Den östra delen av Kabusa skjutfält är betydligt mer kuperad och är den västligaste utlöparen av Kåsebergaåsen. Branterna kan sträcka sig 10-40 meter över havet. Jordarterna består främst av isälvs sediment med sand, grus, sten och block, som bitvis täcks av ett moräntäcke. Det är troligt att ren sand främst förekommer närmare havet. Närmast havet finns en rand med vit dyn (2120) som övergår i grå dyn (2130) inåt land. Enstaka fornlämningar finns neremot stranden och består av sotlager, kokgrop och flintaavslag som överlagrats av flygsand.

Restaureringsmål:

Dynområdet närmast kusten ska återfå en välutvecklad vit dyn (naturtyp 2120) upp emot 40 % bar sand och den innanför liggande grå dynen (naturtyp 2130) ska vara örtrik med fläckar av bar sand.

Åtgärder:

Bar och näringsfattig sand ska grävas upp till ytan och förnan ska tillsammans med den näringsrikare/mörkare sanden grävas ner (enligt gällande regler för miljöersättningarna). Både schaktningar och plöjningar görs på lämpliga platser inom området så att dessa inte är hinder för den militära övningsverksamheten. För grävningsarbeten behövs en splitterskyddad grävmaskin.

Delområde G (Hammars slänt)

Beskrivning:

Vid Hammars by stupar de branta slänterna brant ner mot havet. I slänten eroderas vegetationen successivt och bar sand kommer fram, men har på senare år växt igen. Inga fornlämningar är kända från branterna.

Restaureringsmål:

Vegetationen ska hållas gles med plats för årliga blommande örter och andra örter att blomma. En variant av den grå dynen ska få utvecklas (naturtyp 2130) med 50 % bar sand.

Åtgärder:

Hela slänten bör brännas under en till flera år.

Delområde H - I (Östra Kabusa inland)

Beskrivning:

Från de brantare kullarna på östra Kabusa sluttar marken av inåt land. Även här består jordarterna av isälvssediment med sand, grus, sten och block, som bitvis täcks av ett moräntäcke. Överlagring av flygsand har skett i området, men hur mycket är osäkert. Vegetationen består av grådyn (2130) med dominans av gräs, som bitvis kan övergå i silikatgräsmarker och gräsmarker med en trivialare flora. I området finns inga kända fornlämningar.

Restaureringsmål:

Området ska återfå en välutvecklad och örtrik grå dyn (naturtyp 2130) med fläckar av bar sand.

Åtgärder:

Bar och näringsfattig sand ska grävas upp till ytan och förnan ska tillsammans med den näringsrikare/mörkare sanden grävas ner (enligt gällande regler för miljöersättningarna). Både schaktningar och plöjningar görs på lämpliga platser inom området så att dessa inte är hinder för den militära övningsverksamheten. För grävningens arbeten behövs en splitterskyddad grävmaskin.

Delområde J (Centrala Kabusa)

Beskrivning:

Området utgörs av en plåtå uppe på branterna i de centrala delarna av Kabusa. Jordarten består av isälvssediment med sand, grus, sten och block, som bitvis täcks av ett moräntäcke. Överlagring av flygsand kan ha skett i området. Vegetationen består av gräsmarker med en trivialare flora. I området finns inga kända fornlämningar.

Restaureringsmål:

Området kan få en örtrik grå dyn (naturtyp 2130) eller silikatgräsmark (6270).

Åtgärder:

Mindre ytor med bar och näringsfattig sand ska grävas upp till ytan och förnan ska tillsammans med den näringsrikare/mörkare sanden grävas ner (enligt gällande regler för miljöersättningarna). Både schaktningar och plöjningar görs på lämpliga platser inom området så att dessa inte är hinder för den militära övningsverksamheten. För grävningens arbeten behövs en splitterskyddad grävmaskin.

4. ARBETSGÅNG

Planering av arbete, information, genomförande av åtgärder samt uppföljning av effekter på strukturer, växter och djur.

Period 1 (augusti 2012 – september 2014)

Dialog med markägarna (Fortifikationsverket) och brukarna (Försvarmakten och arrendatorn) runt restaurerings- och skötselåtgärder. Löpande diskussion/information inom ÖMAS-gruppen för Kabusa.

Information till en intresserad allmänhet i form av guidade vandringar, kommunikation med media, informationsfoldrar.

Period 2 (oktober 2014 – december 2017)

I dialog med markägare och brukare genomförs skötselåtgärder per område enligt beskrivningarna ovan.

Guidade fältvandringar och kommunikation med media fortsätter under perioden.

Period 3 (januari 2018 – juli 2018)

Enstaka grävningar kan ske tidigt under 2018 och naturvårdsbränning under våren 2018. Uppföljning av skötselåtgärder i form av inventeringar och flygfotoanalyser.

5. INFORMATION

- Information till markägare, arrendator, kommun och ideella organisationer ges kontinuerligt i det miljö- och naturvårdsarbete som sker i ÖMAS-gruppen (årliga möten)
- Fältvandringar som visar på områdets värden och de åtgärder som görs i området
- Informationsskyltar vid lämpliga ingångar till området
- Hemsida där information om restaureringsåtgärder läggs ut kontinuerligt

6. UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER

Digitala foton tas före och efter restaureringsåtgärderna.

Inom Sand Life sker uppföljning av habitat och arter före och efter restaureringsåtgärder. Efter projektets avslutade kommer fortsatt uppföljning ske genom basinventeringen och resultaten rapporteras till EU.

Länsstyrelsen Skåne ansvarar för att uppföljning efter projektets slut sker inom Kabusa.

7. SKÖTSEL EFTER RESTAURERING

När restaureringsåtgärderna slutförts återgår allt ansvar för skötseln till skötselrådet som arbetar enligt ÖMAS (Övnings- och miljöanpassad skötselplan). I detta skötselråd ingår bland annat Fortifikationsverket, Försvarsmakten och Länsstyrelsen. ÖMAS Kabusa ska revideras under 2017 och de fortsatta skötselåtgärder som behövs för att nå gynnsam bevarandestatus i de restaurerade områdena kommer att arbetas in i planen.

Bilaga 1. Karta över Natura 2000-området Kabusa med skötselområde A-I (blå markering). Den röda linjen markerar gräns för Natura 2000. Fornlämningsområden är markerade med orange.

0 250 500 1 000 Meters

